

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1925 kl. 9 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående förändrad grund för beräkning av ersättning till arbetare, som blivit skadad genom olycksfall i arbete, under den s. k. karenstiden.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 81, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johan Nilsson* i Malmö hemställt, att riksdagen måtte besluta införande av sådan bestämmelse i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att vid fastställande av dagersättning under den s. k. karenstiden åt arbetare, som genom olycksfall blivit skadad, ersättningen jämväl för det fall, att han under någon del av året på grund av arbetslöshet eller sjukdom lidit minskning av sin inkomst, måtte beräknas utgå efter hans normala arbetsförtjänst per dag.

Enligt 37 § i gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete av den 17 juni 1916 äger, intill dess särskild lag om sjukförsäkring må varda genomförd, arbetare vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbete, av arbetsgivaren (utan försäkringsplikt från dennes sida) erhålla i ersättning under de 35 första dagarna efter dagen för olycksfallet — den s. k. karenstiden — så länge sjukdomen därunder varar, *dels* erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, *och dels* — under förutsättning att sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet, samt att arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel — sjukpenning för varje dag. Därutöver utgår läkarvård jämte läkemedel jämväl för den dag, då olycksfallet inträffat.

Gällande bestämmelser i ämnet.

Sjukpenningens storlek är ställd i beroende av den pensionsavgift, som jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring påförts den skadade, i det att sjukpenningen vid fullständig arbetsförmåga utgår med:

- a) en krona, om den skadade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring påförts pensionsavgift med 3 kronor eller om pensionsavgift ej påförts;
- b) en krona 25 öre, om pensionsavgiften utgör 5 kronor;
- c) en krona 75 öre, om pensionsavgiften utgör 8 kronor;
- d) två kronor 50 öre, om pensionsavgiften utgör 13 kronor samt den inkomst, på grund varav pensionsavgiften påförts, ej uppgått till 1,800 kronor; och
- e) tre kronor 50 öre, om pensionsavgiften utgör 13 kronor eller mera samt den inkomst, på grund varav pensionsavgiften påförts, uppgått till 1,800 kronor eller mera.

I händelse arbetsförmågan endast är nedsatt, utgår i sjukpenning det lägre belopp, som svarar emot nedsättningen därav.

Pensionsavgift utgöres enligt lagen om allmän pensionsförsäkring av en grundavgift å 3 kronor samt för personer med årsinkomster av minst 600 kronor därutöver av en tilläggsavgift, vilken för personer med inkomst (= det enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade taxerade beloppet) av emellan 600—800, 800—1,200 och 1,200—3,000 kronor utgör respektive 2, 5 och 10 kronor.

Majoriteten till förevarande motion. Till stöd för den i förevarande motion gjorda hemställan har motionären beträffande innehållet i 37 § i olycksfallsförsäkringslagen anfört bl. a.:

»Stadgandet i fråga har ofta medfört ekonomiska svårigheter för vissa av de arbetare, vilka drabbats av olycksfall. Har den skadade arbetaren under någon tid året före olycksfallet saknat tillgång till arbete eller har han genom sjukdom varit hindrad att utföra sitt arbete, så har hans årsinkomst i motsvarande grad härigenom också minskats. Därav har den skadade blivit påförd en lägre pensionsavgift än om han haft arbetstillgång eller varit arbetsför under hela året före olycksfallet. Och då ersättningen vid olycksfall står i visst förhållande till pensionsavgiften, har den skadade i många fall fått åtnöja sig med en dagersättning av en krona, då han enligt sin dagsinkomst under arbete rätteligen bort erhållit kr. 3:50.

Den grund, efter vilken ersättning vid olycksfall utgår, förefaller mig därför icke vara riktig. Har den skadade haft arbetsinkomst under alla arbetsdagar året före olycksfallet, erhåller han en dagersättning, som motsvarar hans daglön. Har han däremot av förhållanden, varöver han själv icke kan råda, saknat inkomst för viss del av året, erhåller han en dagersättning, som icke, såsom avsett är, motsvarar den under arbete utgående dagavlöningen.

Att råda bot på det här anförda missförhållandet kan ske på två vägar, dels med att höja det nu utgående lägsta ersättningsbeloppet, dels med att uti lagen införa en bestämmelse, vari man vid avgörandet av ersättningsbeloppet för skadad arbetare toge hänsyn till hans verkliga dagavlöning under arbete i sådana fall, då hans årsinkomst av sjukdom eller oförvålad arbetslöshet minskats. Det senare alternativet förefaller mig vara den bäst framkomliga väg, varpå det omskrivna missförhållandet kan tillrättaläggas.»

Propositionen i ämnet vid 1916 års riksdag. Vid tillkomsten av 1916 års olycksfallsförsäkringslag var frågan om karenstiden, under vilken den skadade icke äger åtnjuta sjukersättning från vederbörande försäkringsinrättning, utan sådan ersättning tillkommer honom från arbetsgivaren, ett av de mest omstridda spörsmålen.

Ålderdomsförsäkringskommittén hade i sitt den 19 oktober 1915 avgivna förslag till olycksfallsförsäkringslag icke upptagit någon egentlig karenstid, utan föreslagit, i motsats till då gällande lag, som inrymde en karenstid av 60 dagar, obligatorisk försäkring för ersättning redan från och med dagen efter olycksfallet, såvida sjukdomen varat mer än tre dagar efter nämnda dag.

Kungl. Maj:t anslöt sig i propositionen till kommitténs förslag med den modifikation, att ersättningen skulle utgå först från och med fjärde dagen efter

olycksfallet. Av vederbörande departementschefs yttrande framgår emellertid, att denna anordning betraktades såsom en provisorisk lösning av frågan i avvaktan på det definitiva ordnandet av sjukförsäkringen.

Det särskilda utskott, som hade att behandla ärendet, förordade Kungl. Maj:ts förslag, vilket ock biträdades av andra kamnaren, medan åter första kammaren för sin del godtog ett förslag, innefattande en karenstid av 60 dagar efter olycksfallet. I form av sammanjämkning emellan de båda kammarbesluten tillkommo därefter de bestämmelser, som med sedermera gjorda jämkningar innehållas i den nuvarande lagen.

Motionsvis blev vid fjolårets riksdag framställt förslag om utsträckning av försäkringsplikten att omfatta jämväl den nuvarande karenstiden och om tillämpning av samma grund för sjukpennings beräkning därunder, som gäller för tiden därefter (= vid fullständig arbetsoförmåga: $\frac{2}{3}$ av den skadades dagliga arbetsförtjänst).

I yttranden, som avgåvos över den sålunda väckta motionen, framhölls i nära anslutning till vad som anförts i motiveringen till nu föreliggande motion den orättvisa gent emot de skadade, som innebures i de f. n. gällande grunderna för sjukpennings beräkning under karenstiden.

I ett av andra lagutskottet vid fjolårets riksdag avgivet utlåtande (nr 25) över den då väckta motionen anfördes, efter erinran att den av Kungl. Maj:ten 1 september 1923 tillsatta s. k. statens besparingskommitté vore sysselsatt med frågor, som avsågo socialförsäkringens organisation, bl. a. följande:

»Utskottet giver sin anslutning till det framförda önskemålet om åvägbringande av obligatorisk försäkring även för den nuvarande karenstiden. Särskilt vad angår de mindre arbetsgivarna och hos dem anställda arbetare finner utskottet det av erfarenheten bestyrkt, att en dylik utsträckning av försäkringsplikten är av behovet i hög grad påkallad. Frågan sammanhänger emellertid synnerligen nära med spörsmålet om införande av obligatorisk sjukförsäkring och synes ej lämpligen kunna lösas utan att samtidigt större möjlighet beredes till decentralisation vid handhavandet av de därav föranledda förvaltningsuppgifter med därmed följande större möjligheter till snabbt ingripande och effektiv kontroll.»

Detta utskottets utlåtande blev av riksdagens båda kamrar bifallet.

Statens besparingskommitté har numera den 19 sistlidne februari avgivit betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation.

I berörda betänkande, däri bl. a. föreslagits en utveckling av den befintliga frivilliga sjukförsäkringen och i samband därmed anordnande av de statsunderstödda sjukförsäkringskassorna såsom försäkringsgivare i viss utsträckning för olycksfallsförsäkringen med därav följande förbättrad lokal kontroll över de skadade, har i nu förevarande hänseenden anförts följande:

Skälen till att en karenstid i gällande olycksfallsförsäkringslag infördes voro dels, att de kortvariga olycksfallen antogos komma att vålla försäkringsinrätt-

*Motion i
ämnet vid
1924 års
riksdag.*

*Statens be-
sparingskom-
mittés förslag
angående läng-
den av karen-
tiden och
grunden för
sjukpennings
beräkning
därunder.*

ningarna oproportionerliga kostnader och svårigheter i avseende å förvaltning och kontroll, och dels att karenstiden ansågs lämpligen böra vara föremål för sjukförsäkringsverksamheten. Enligt lagen fingo emellertid olycksfallsförsäkringsinrättningarna åtaga sig frivillig försäkring för karenstiden. Arbetsgivarna, i synnerhet de större, hava också i stor utsträckning begagnat sig av denna möjlighet. Av samtliga under år 1920 inträffade olycksfall hava sålunda icke mindre än 75 % varit frivilligt karensförsäkrade.

Olägenheterna ur kontroll- och administrativ synpunkt utgöra fortfarande hinder för ett fullständigt borttagande av karenstiden. Däremot torde den nyss angivna omfattningen av den frivilliga försäkringen giva stöd för karenstidens inskränkning. Efter överbägande av dessa förhållanden har kommittén ansett sig böra förorda en inskränkning av karenstiden från 35 till 14 dagar. För den sålunda förkortade karenstiden skulle olycksfallsförsäkringens centrala organ ej heller få meddela frivillig försäkring. Det skulle emellertid vara tillåtet för arbetsgivarna att teckna försäkring för karenstiden i statsunderstödd sjukförsäkring under förutsättning av dess tillsynsmyndighets medgivande och även, såsom för närvarande är fallet, att i vanligt försäkringsbolag försäkra sina arbetare för karenstiden.

Att sjukpenning under karenstiden enligt 1916 års lag gjorts beroende av den skadades pensionsavgift, härleder sig från behovet av enkla grunder för beräkning av sjukpenningen under den tid, då arbetsgivaren själv har att svara för ersättningen. Bestämmelsen har emellertid enligt verkställd utredning medfört, att sjukpenningen under karenstiden i genomsnitt blivit avsevärt lägre än under därpå följande sjukdomstid, och ofta även i övrigt lett till egendomliga resultat för den skadade. Därest karenstiden inskränkes till så kort tid som 14 dagar, anser kommittén, att ersättningsbestämmelserna utan olägenhet kunna ytterligare förenklas. I detta syfte föreslår kommittén, att under nämnda karenstid sjukpenning skall utgå med vissa fixerade belopp, så att vid fullständig arbetsförmåga utgives till skadad manlig arbetare om 18 års ålder eller däröver 2 kronor 50 öre och till kvinnlig arbetare i samma åldersgrupp 2 kronor. Arbetare under 18 år skulle erhålla, manliga 2 kronor och kvinnliga 1 krona 50 öre. Dessa belopp hava valts så, att totalkostnaden för sjukpenning under de 14 första dagarna efter olycksfallet skulle bli ungefär densamma som för motsvarande tid enligt nuvarande system.

För närvarande utgår sjukpenning efter karenstiden vid fullständig arbetsförmåga med $\frac{2}{3}$ av $\frac{1}{365}$ av den årliga arbetsförtjänsten. Till undvikande av att man vid beräkning av sjukpenningen skall behöva noggrant bestämma den årliga arbetsförtjänsten föreslår kommittén, att arbetsförtjänsterna indelas efter en 8-gradig skala med bestämd sjukpenning för varje intervall, lägst 75 öre och högst 4 kronor per dag.

Utskottets
yttrande.

Enligt vad utskottet inhämtat är statens besparingskommittés ovannämnda betänkande utremitterat för yttrande till av detsamma berörda myndigheter och organisationer; och har av vederbörande departementschef lämnats det meddelande, att någon proposition till innevarande års riksdag på grundval av besparingskommitténs betänkande ej kan hinna avlätas. Att riksdagen utan avvaktan å de förslag till ändringar i nu gällande bestämmelser rörande karenstidens längd och grunden för sjukpenningens beräkning under berörda tid, vartill besparingskommitténs betänkande kan komma att från Kungl. Maj:ts sida

giva anledning, nu skulle till lösning upptaga den i föreliggande motion framförda frågan, synes utskottet ej vara lämpligt.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1925.

På andra lagutskottets vägnar:

BROR PETRÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Bror Petrén, Sigfrid Hansson, greve Spens, Tjällgren* och *Frändén*, fröken *Hesselgren* samt herr *Åkerberg*;
från andra kammaren: herrar *Öberg, Hagman, Ödström, Holmström* i Stockholm, *Ros, Svensson* i Skönsberg, *Olouso* i Västerås och *Lindgren* i Dingelvik.
